

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การใช้หนังสือเล่มใหญ่เพื่อพัฒนาการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุย อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้าเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังต่อไปนี้

- 1 ปัญหาการจัดการศึกษาทางภาษาสำหรับนักเรียนชาวเขา
- 2 ความสนใจในการอ่านของเด็ก
- 3 การจัดทำกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
- 4 การสอนอ่านสำหรับเด็กประถมศึกษา
- 5 การสร้างหนังสือเล่มใหญ่
- 6 การจัดกิจกรรมหนังสือเล่มใหญ่
- 7 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย
- 8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งในแต่ละหัวข้อก็มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปัญหาการจัดการศึกษาทางภาษาสำหรับนักเรียนชาวเขา

ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ให้ความหมายของชาวเขาไว้ว่า ชาวเขาหมายถึงกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมประเพณีและภาษาพูดเป็นของตนเอง อาศัยอยู่บนภูเขา มีอาชีพและรายได้จากการเกษตรเป็นหลัก ลักษณะด้านครอบครัวเครือญาติและชุมชนระดับหมู่บ้านของแต่ละเผ่ามีเอกลักษณ์ของตนซึ่งแตกต่างกัน ทุกเผ่ายังคงนับถือผีที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเป็นส่วนใหญ่

สมยศ แม่นเข้ม (2541:23) สรุปว่าการให้บริการด้านการศึกษาของชาวไทยภูเขาในปัจจุบันไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่และครอบคลุมพื้นที่ และที่ดำเนินการอยู่แล้วในปัจจุบัน ก็ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเพราะ

1. การคมนาคมติดต่อไม่สะดวก
2. ปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัยโรคภัยไข้เจ็บ
3. ปัญหาเรื่องขาดความรู้หรือไม่ทันต่อเหตุการณ์ของโลกปัจจุบัน
4. ปัญหาเรื่องการอพยพย้ายถิ่นฐานที่อยู่อาศัย
5. ปัญหาเรื่องการใช้ภาษาและความไม่เข้าใจภาษาในการเรียนการสอนของนักเรียนและ

ครู

6. ชาวเขาไม่เห็นความสำคัญหรือคุณค่าของการศึกษาโดยเฉพาะสตรีอันเนื่องมาจากสังคมจารีตประเพณี

7. การให้บริการด้านการศึกษายังไม่ทั่วถึงไม่สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่และไม่กำหนดนโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเฉพาะการรับนักเรียนเข้าเรียนการลงทะเบียนหรือการออกหลักฐานการศึกษาเป็นต้น

8. ปัญหาเรื่องหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันไม่เหมาะสมกับชาวเขา

9. ปัญหาการขาดเรียนเนื่องจากการปิดเปิดไม่เหมาะสมกับอาชีพในท้องถิ่นการอพยพโยกย้ายการคมนาคมและฤดูกาล

10. ปัญหาเรื่องการเกณฑ์นักเรียนเข้าเรียนไม่ทั่วถึงทำให้นักเรียนขาดโอกาสจะเข้าเรียนหนังสือ

11. ขาดการบำรุงขวัญในการปฏิบัติงานของครู เช่นการตรวจเยี่ยมการพิจารณาความดีความชอบและเรื่องอุปโภคบริโภคและที่พัก เป็นต้น

12. ขาดอาคารประกอบบ้านพักครูเพื่อการเรียน

13. ขาดการสำรวจหาข้อมูลหรือวางแผนโครงการในการพัฒนาการศึกษาของชาวไทยภูเขา

14. ขาดการอบรมปฐมนิเทศและติดตามผลสำหรับครูที่ไปสอนบนภูเขาในหลายๆ ด้าน

15. ขาดแคลนอัตรากำลังครูเนื่องจากขอย้ายลงที่ราบโดยสอนอยู่เพียง 1-2 ปีและหาผู้ที่จะขึ้นไปบรรจุแทนยาก

16. ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

นอกจากนี้ กลิ่นสระ ทองเนียม (2550:10) ได้กล่าวถึงสาเหตุของปัญหาในการจัดการศึกษาสำหรับชาวเขาไว้ว่าจุดอ่อนด้านคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลขณะนี้ ไม่ได้อยู่ที่ทักษะความรู้ด้านวิชาการหรือทักษะการประกอบอาชีพที่จะทำให้สามารถออกไปหาเลี้ยงชีพในอนาคตได้เท่านั้น แต่จะรวมถึงความอ่อนล้าในการสืบสานวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีที่ได้สืบทอดกันมาโดยเฉพาะกลุ่มชาวพื้นเมืองและชาวไทยภูเขาที่อยู่บนที่ราบสูง ซึ่งมีวิถี

ชีวิตวัฒนธรรมประเพณีของตนเองที่แตกต่างจากชนพื้นราบอย่างสิ้นเชิง ส่วนนี้การศึกษายังไม่สามารถพัฒนาให้นักเรียนในพื้นที่ได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพความพร้อมที่มีอยู่ หรือเรียนรู้ในสิ่งที่จะทำให้เขาอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขสามารถร่วมพัฒนาท้องถิ่นให้ดำรงไว้ซึ่งสิ่งดีงามที่บรรพบุรุษได้สืบทอดต่อกันมาได้เนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ปัญหาด้านภูมิศาสตร์ที่เป็นภูเขาสลับซับซ้อนส่งผลให้การคมนาคมเป็นไปด้วยความยากลำบาก
2. สภาพภูมิอากาศที่หนาวเย็นและเมื่อถึงฤดูหน้าร้อนก็จะเกิดไฟป่าลุกลามในพื้นที่
3. ประชากรเป็นชาวไทยภูเขาหลายเผ่าพันธุ์มีการใช้ภาษาสื่อสารที่ไปคนละทิศละทาง
4. ทุกคนเผ่ามีภาษาวิถีชีวิตความเชื่อเรื่องศาสนาภูตผีประจำเผ่าของตนเองการใช้ภาษาไทยจึงเกิดขึ้นน้อย
5. ปัญหาความยากจนส่งผลถึงการเรียนรู้ของบุตรหลานการออกกลางคันจึงเป็นผลตามมา
6. โรงเรียนขาดความพร้อมในการจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา
7. กระบวนการจัดการศึกษาของภาครัฐที่ยังคงใช้บล็อกเดียวกันอยู่หลายเรื่องทั้งเนื้อหากระบวนการจัดการเรียนรู้การส่งเสริมรวมไปถึงเป้าหมายสุดท้ายโดยไม่ดูศักยภาพความต้องการของผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ มาใช้เป็นเกณฑ์หลัก

การศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนชาวเขาดังกล่าว สรุปได้ว่า ชาวเขาเป็นกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมประเพณีและภาษาพูดเป็นของตนเองทำให้เกิดปัญหาด้านการสื่อสาร การคมนาคม สุขภาพ การขาดแคลนครู รวมทั้งหลักสูตรที่ไม่สอดคล้องกับบริบท โดยเฉพาะด้านการฟังและการพูด ซึ่งเชื่อมโยงมาถึงการอ่านและการเขียน การจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนกลุ่มนี้จึงควรเริ่มจากการพัฒนาทางภาษาบูรณาการกับบริบทรอบตัวและสภาพแวดล้อมของนักเรียนและต้องทำอย่างต่อเนื่อง

ความสนใจในการอ่านของเด็ก

เด็กแต่ละวัยมีความสนใจแตกต่างกันตามพัฒนาการทางกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม เด็กเล็กๆ โลกของเขาจะจำกัดอยู่ในบ้าน ต่อมาอาจได้ไปสวนสัตว์ สวนสนุก โรงเรียน โลกของเขาจึงค่อยๆ กว้างขึ้น การรับรู้ในสิ่งรอบๆ ตัว ทั้งภาษาที่ใช้ก็เพิ่มขึ้นตามวัย นอกจากนี้เมื่อเด็กรู้จักแยกเพศ ความสนใจของแต่ละเพศจะเริ่มมีความแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ ทวีศักดิ์ ญาณประทีป, (2531:42) ได้จำแนกความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กตามระดับอายุและชั้นเรียน ไว้ดังนี้

1. ความสนใจของวัยก่อนเข้าโรงเรียน-ชั้นอนุบาล (4-5 ปี)

1.1 สนใจถ้อยคำ สนุกสนานกับจังหวะต่าง ๆ ชอบสิ่งไร้สาระและสิ่งซ้ำซาก สนุกกับเรื่องเล่าซ้ำๆ

1.2 ต้องการหนังสือที่ตัวโต ค่าย่าย ๆ

1.3 สนุกสนานกับการมีส่วนร่วมในการตั้งชื่อ การจับต้องและการพูดวลีซ้ำๆ

1.4 ชอบเรื่องที่เป็นเรื่องใกล้ตัว

1.5 สนุกสนานกับเรื่องชีวิตประจำวัน สัตว์เลี้ยง ของเล่น บ้านและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.6 ชอบเรื่องสมมติเป็นบุคคล สนุกสนานกับการพูดคุยกับสัตว์ต่างๆ

1.7 ชอบฟังนิทานจากครูหรือพ่อแม่และชอบเรื่องที่จบลงด้วยความสุข

2. ความสนใจของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 (6-7 ปี)

2.1 ชอบเรื่องสั้น หรือสนุกสนานกับเรื่องที่เป็นชุด แต่แบ่งเป็นตอน ๆ และจบภายในตอนหนึ่ง ๆ

2.2 เด็กเรียนรู้การใช้ทักษะในการอ่านและการเขียน ต้องการกระทำการเหล่านี้ให้สำเร็จด้วยตัวเองและภูมิใจในความสำเร็จ

2.3 ต้องการหนังสือต่างชนิดกัน สนใจบ้านและเพื่อนบ้าน แต่สำหรับสื่อสารมวลชนแล้วได้ขยายความสนใจกว้างออกไปยังดินแดนอื่น ๆ จนกระทั่งถึงห้วงอวกาศ

2.4 สนุกสนานกับหนังสือที่เป็นเรื่องจินตนาการ ชอบแสดงละครเรื่องง่าย ๆ

2.5 รู้จักแบ่งหนังสือกันอ่าน

2.6 เริ่มมีมโนทัศน์เกี่ยวกับเวลา หนังสือสารคดีประเภทชีวประวัติและประวัติศาสตร์ง่าย ๆ จะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกหวนคำนึงถึงอดีต

2.7 ชอบอ่านเรื่องตลกขบขันดัง ๆ ในห้องเรียน สนุกกับหนังสือที่มีเนื้อเรื่องตื่นเต้น

2.8 ต้องการมีโอกาสเลือกหนังสือด้วยตนเอง

3. ความสนใจของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 (อายุ 8-9 ปี)

3.1 การค้นคว้าอ่านเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานหรืองานอดิเรก ชอบมีอิสระในการอ่านโดยไม่จำกัดเวลา ประมาณอายุ 9 ปี เด็กส่วนมากมีความต้องการอ่านหนังสือ

3.2 หนังสือที่อ่านต้องสนองความสนใจและความสามารถของเด็ก

3.3 เด็กต้องการโอกาสที่จะแนะนำและพิจารณาหนังสือ

3.4 ปริมาณของหนังสือที่อ่านเป็นสิ่งสำคัญ เด็กชอบอ่านหนังสือที่เป็นชุด ต้องการหนังสือจำพวกงานอดิเรก

3.5 เริ่มสนใจเรื่องลึกลับและเรื่องผี

3.6 สนใจหนังสือกีฬา

3.7 สนใจเรื่องชีวประวัติ ชีวิตในอดีต ประชาชนในดินแดนอื่น ชอบเรื่องตื่นเต้นเร้าใจ

3.8 ต้องการคำแนะนำแหล่งหาความรู้

4. ความสนใจของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 (อายุ 10-11 ปี)

4.1 ยังคงมีความแตกต่างระหว่างเพศอยู่ในเรื่องของการชอบอ่าน

4.2 เด็กใช้เวลามากขึ้นสำหรับอ่านหนังสือในช่วงวัยนี้มากกว่าวัยอื่นๆ แนวโน้มในการเลือกหนังสือมักจะเกี่ยวพันกับชื่อเรื่อง เช่น เรื่องม้า เรื่องลึกลับและนวนิยายวิทยาศาสตร์

4.3 ต้องการแนะนำข้อวิจารณ์ในการกระทำที่มีอคติ

4.4 อาจถูกชักจูงไปในทางที่ผิดเนื่องจากการอ่านวรรณกรรมเพื่อฝัน

4.5 หนังสือควรมีส่วนช่วยให้เด็กเข้าใจถึงเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ที่เด็กในวัยนี้มีต่อพ่อแม่

4.6 เน้นตัวเองก่อนช่วยส่วนรวม

4.7 หนังสือควรมีส่วนช่วยจัดหาตัวอย่างที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กยึดถือและให้ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพต่างๆ

4.8 ช่วย让孩子ได้เล่าเรื่องจากการอ่านเหตุการณ์ปัจจุบัน ให้มีการอภิปรายและดูข้อสังเกตแต่ละบุคคล

5. ความสนใจของเด็กชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุ 12-14 ปี)

5.1 เด็กชายชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับการผจญภัย วีรบุรุษและวีรสตรีและชอบอ่านหนังสือชีวประวัติ ประวัติศาสตร์ กีฬา ฯลฯ

5.2 เด็กหญิงส่วนมากยังคงชอบเกี่ยวกับชีวิตภายในบ้าน ในโรงเรียน ชอบเรื่องรักๆ ใคร่ๆ เริ่มอ่านนวนิยายสำหรับผู้ใหญ่และชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับอาชีพด้วย

5.3 เริ่มชอบเรื่องผจญภัยในป่ากว้าง การประดิษฐ์เครื่องเล่น เครื่องใช้เล็กๆ น้อยๆ

5.4 เด็กหญิงวัย 13-14 ปี ชอบอ่านนวนิยายผู้ใหญ่

5.5 เริ่มชอบอ่านคำประพันธ์ บทละคร เรื่องสัตว์เลี้ยว แต่ไม่ชอบหนังสือวิชาการเกินไป

5.6 ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงชอบอ่านนวนิยายและนิยายสาร เด็กชายจะเลือกอ่านเฉพาะนวนิยายและนิยายสารเรื่องในแขนงที่ตนชอบเท่านั้น

5.7 เด็กหญิงวัย 14 ปี ชอบอ่านหนังสือผู้ใหญ่ ชอบเรื่องรักใคร่สะเทือนอารมณ์และเรื่องที่แต่งเกินความจริง

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านถือเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถอ่านออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะของตนเองได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ กรมวิชาการ (2543 : 72-73) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้ ดังนี้

1. เราใจ บุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหรือบุคคลทั่วไปให้เกิดความรู้สึกอยากอ่านหนังสือ โดยเฉพาะหนังสือที่มีคุณภาพตามประสงค์หรือผู้ที่จัดกิจกรรมเห็นว่าควรอ่าน กิจกรรมนี้จะบ่งชี้ให้เห็นว่าการอ่านหนังสือเป็นสิ่งจำเป็น มีความสำคัญ มีประโยชน์ต่อบุคคลและสังคม
2. จูงใจ ให้บุคคลในกลุ่มเป้าหมายและทั่วไปเกิดความพยายามที่อ่านหนังสือให้แตกฉาน เพื่อจะได้รู้เรื่องที่สนุก ซึ่งมีอยู่ในหนังสือตามที่ผู้จัดกิจกรรมได้นำมากล่าว
3. กระตุ้น แนะนำ ให้กลุ่มเป้าหมายและบุคคลทั่วไป อยากรู้อยากอ่านตามเรื่องราวต่างๆ ที่มีอยู่ในหนังสือ เพื่อเปิดความคิดให้กว้างและเมื่อได้อ่านเรื่องหนึ่งแล้วก็อยากที่จะอ่านเรื่องอื่นๆ ต่อไป จนเกิดความรู้สึกว่าการอ่านเป็นกิจกรรมประจำที่ขาดไม่ได้
4. สร้างบรรยากาศการอ่าน นอกจากกิจกรรมการส่งเสริมการอ่านจะจูงใจให้อ่านและกระตุ้นให้เกิดความคิดกว้างแล้ว การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านยังช่วยสร้างบรรยากาศในการอ่านให้เกิดขึ้นด้วย

นอกจากนี้วีวรรณ อุทกนิพนธ์(2542 : 110-111) ได้กล่าวถึงลักษณะของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ดี คือ เราความสนใจ จูงใจให้อยากอ่าน กระตุ้นให้อยากอ่าน พัฒนาการอ่าน สนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่ใช้เวลานานเกินไป ให้ทุกคนมีส่วนร่วม ประหยัดก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และเป็นกิจกรรมที่มุ่งไปสู่หนังสือและสื่อการอ่าน

จากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านข้างต้นจึงกล่าวสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านควรมีลักษณะที่ช่วยสร้างบรรยากาศสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้อ่านเห็นถึงความสำคัญของการอ่าน ซึ่งเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ทำให้เกิดการพัฒนาการอ่านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การสอนอ่านสำหรับเด็กประถมศึกษา

การอ่านเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนมาก ครูจะต้องหาวิธีการสอนที่หลากหลายมาสอนจนเด็กสามารถอ่านออกได้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะเท่านั้น ถ้าเด็กสามารถเดาคำถูกต้องมากเท่าใด เด็กคนนั้นก็จะเป็นคนอ่านเก่งการเริ่มต้นสอนอ่านจะต้องสอนให้เด็กอ่านออกเป็นคำและรู้

ความหมายของคำนั้นเสียก่อน เพื่อเป็นพื้นฐานในการอ่านขั้นต่อไป คืออ่านเป็นวลี เป็นประโยค เป็นเรื่องราว อ่านจับใจความวิธีการสอนที่จะเสนอต่อไปนี้เป็น การอ่านขั้นพื้นฐาน การอ่านเป็นคำ และรู้ความหมายของคำ (เฉลิมลาภ ทองอาจ, 2555 : <http://www.thaiteachers.tv/blog/chalermlahp>. 16 ตุลาคม 2556) ดังนี้

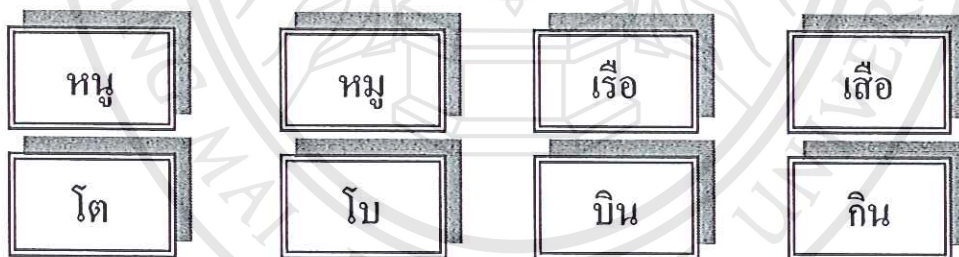
วิธีที่ 1 การสอนอ่านจากภาพ เมื่อเด็กเริ่มหัดอ่านจะอ่านจากรูปภาพเสียก่อน แล้วจึงนำไปสู่การอ่านเป็นตัวอักษรในระยะแรกนี้

1. รูปภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการนำมาเป็นสื่อการสอน เด็กจะเดาคำอ่านนั้นจากรูปภาพ

2. รูปภาพจะเป็นสิ่งชี้แนะให้เด็กอ่านคำนั้นออกด้วยตนเอง โดยครูไม่จำเป็นต้องอ่านนำเลยเมื่อเด็กฝึกอ่านบ่อย ๆ จนเกิดความชำนาญ เด็กจะอ่านได้เอง โดยไม่ต้องอาศัยรูปภาพอีก

วิธีที่ 2 การสอนอ่านจากรูปร่างของคำ เด็กจะจดจำสิ่งใดภาพรวม ยังไม่มีความสังเกตละเอียดถี่ถ้วนมากนัก เช่น เด็กเห็นสัตว์ตัวโต ๆ มึงวงขึ้นออกมาก็จะรู้ว่าเป็นช้าง การอ่านก็เช่นเดียวกัน ถ้าเด็กเห็นรูปร่างคำโดยส่วนรวมก็จะจำได้ จะนำไปเปรียบเทียบกับคำที่เคยอ่านออกแล้ว คำใดที่มีรูปร่างคล้ายคลึงกัน ก็จะสามารถเดาได้ว่าอ่านอย่างไร การสอนแบบนี้ ครูต้องตีกรอบคำที่ให้เด็กมองเห็นรูปร่างของคำได้อย่างชัดเจน เน้นการฝึกให้เด็กสังเกตรูปร่างของคำว่ามีส่วนประกอบอะไรบ้าง

ตัวอย่าง

วิธีที่ 3 การสอนอ่านโดยเดาคำจากบริบทบริบทที่ใช้กับเด็กเล็กมักเป็นปริศนาคำทาย เพราะเป็นสิ่งที่เด็กชอบมาก หากครูต้องการให้เด็กอ่านคำใดก็สร้างเป็นปริศนาคำทายมาเล่นทายกัน เมื่อเด็กตอบคำทาย ได้ถูกต้องก็สามารถอ่านคำนั้นออก นอกจากอ่านออกแล้วยังเกิดความสุขสนุกสนานด้วย

ตัวอย่าง คำที่ใช้ สระอะ

1. ฉันเป็นพี่ผักรั้วเนื้อตัวเป็นตะปุ่มตะป่ำ
แต่มีคุณค่าเลิศล้ำ คั้นเอาน้ำแม้นมหน่อยอร่อยดี (มะระ)
2. ฉันเป็นของใช้มีไว้ในครัวเอาไว้หั่นหรือคั่ว
ทั่วทุกบ้านต้องมี (กระทะ)
3. ฉันเป็นอาหารไทยใครๆ รู้จักตำน้ำพริกอร่อยนัก
กินกับผักและปลาหู (กะปิ)

วิธีที่ 4 การสอนการอ่านแบบแจกลูกและอ่านสะกดคำวิธีนี้ใช้กันมานาน ตั้งแต่เริ่มมีการสอนอ่าน เขียนในสมัยโบราณ เป็นการอ่านที่เน้นให้ฟังเสียงสระ พยัญชนะ หรือ สระ ที่นำมาประสานกัน หากอ่านแจกลูกไปตามเสียงสระหรือพยัญชนะเป็นการอ่านแบบแจกลูก หากอ่านโดยแยกเสียงพยัญชนะ สระ ตัวสะกด เป็นการอ่านแบบสะกดคำ เช่น กอ-อา-งอ = กาง, นอ-อะ-นอ = นัน, นอ-อี-ไม้โท = นี การอ่านแจกลูกมีวิธีการอย่างน้อย 3 แบบ คือ

1. แจกลูกโดยยึดพยัญชนะเป็นหลัก แล้วเปลี่ยนเสียงสระไปตามที่ต้องการเช่น กะ
กา กิ กึ กี้ กี่ กุ ภู
2. แจกลูกโดยยึดสระเป็นหลัก แล้วเปลี่ยนเสียงพยัญชนะไปตามที่ต้องการเช่น กา
ขา คา งา
3. แจกลูกโดยยึดสระและตัวสะกดเป็นหลักแล้วเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นไปตามที่
ต้องการ เช่น กาย ขาย คาย งาย

การสอนแบบนี้เป็นการเน้นการฟังเสียง ซึ่งทำให้เด็กมีความแม่นยำในการอ่าน หากฝึกฝนบ่อยๆ จนชินหูก็จะอ่านได้เก่ง

วิธีที่ 5 การสอนอ่านโดยให้รู้หลักภาษาวิธีนี้จะยากสำหรับเด็กที่เริ่มเรียนเพราะจะต้องเข้าใจหลักภาษา ต้องรู้โครงสร้างของคำว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง เด็กจะต้องเรียนรู้เรื่องพยัญชนะ สระตัวสะกดและหลักเกณฑ์อย่างอื่นอีกมากมาย ครูจึงต้องหาวิธีที่หลากหลาย สอนให้สนุกสนาน มีกิจกรรมที่น่าสนใจ ให้รู้หลักภาษาง่ายๆ ด้วยวิธีง่าย ๆ ที่เด็ก ๆ ชอบ เช่น เล่นนิทาน ร้องเพลง เล่นเกม เป็นต้น

วิธีที่ 6 การสอนอ่านตามครูวิธีนี้เป็นการสอนที่ง่ายแก่ครู ครูส่วนใหญ่ชอบมาก หากครูไม่ใช้วิจารณ์ว่าเมื่อใดควรสอนด้วยวิธีนี้จะเป็นอันตรายต่อเด็กจะทำให้เด็กอ่านไม่ออก เพราะต้องคอยอ่านตามครู

ครูที่สอนเก่งจะใช้วิธีที่ 6 นี้น้อยมาก เพราะครูจะหาวิธีต่างๆ นานามาสอนชี้แนะให้เด็กเดาคำอ่านให้ออกด้วยตนเอง ครูจะอ่านนำต่อเมื่อเป็นคำยาก

หากครูได้นำเอาวิธีเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมประสานกัน และคำนึงถึงวัยของเด็กจะทำให้เด็กอ่านคล่อง

จากแนวคิดการสอนอ่านสำหรับเด็กประถมศึกษา สรุปได้ว่าวิธีการในการสอนอ่านสำหรับเด็กประถมศึกษาที่ช่วยให้เด็กสามารถอ่านหนังสือได้นั้น มี 6 วิธี ได้แก่ วิธีที่ 1 การสอนอ่านจากภาพ วิธีที่ 2 การสอนอ่านจากรูปร่างของคำวิธีที่ 3 การสอนอ่านโดยเดาคำจากบริบท วิธีที่ 4 การสอนการอ่านแบบแจกลูกและอ่านสะกดคำ วิธีที่ 5 การสอนอ่านโดยให้รู้หลักภาษา และวิธีที่ 6 การสอนอ่านตามครูทั้งนี้หากผู้สอนนำไปใช้อย่างผสมผสานและคำนึงถึงความเหมาะสมตามระดับชั้นและวัยของเด็กประถมศึกษาจะช่วยให้เด็กสามารถอ่านออกเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสร้างหนังสือเล่มใหญ่

หนังสือเล่มใหญ่ถือได้ว่าเป็นหนังสือสำหรับเด็กอีกประเภทหนึ่ง ที่ผู้เขียนจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านให้กับผู้เรียน อาจอยู่ในรูปแบบของหนังสือส่งเสริมการอ่าน หรือหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งเหมาะสำหรับเด็กในระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา สำหรับหนังสือเล่มใหญ่ที่ผู้ศึกษาได้นำมาใช้เพื่อพัฒนาการอ่านในครั้งนี้ จะเป็นรูปแบบของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้าง (รังสิมันต์ จิมรักษ์, 2550:23) สรุปดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการเขียน

1.1 ตั้งเป้าหมายในการเขียนให้ชัดเจนว่าจะเขียนในรูปแบบใด นิทาน นิยาย สารคดี เรื่องสั้น หรือวรรณกรรมเยาวชน ฯลฯ โดยจะเน้นความบันเทิงหรือสาระความรู้ พร้อมคติสอนใจอะไรแก่เด็ก

1.2 แนวคิดของเรื่อง (แก่นเรื่อง) ต้องกำหนดชัดเจนและควรมีแนวคิดเพียงแนวคิดเดียว ไม่ควรมีหลายแนวคิด เพราะจะทำให้เรื่องที่เขียนขาดเอกภาพ

1.3 เขียนโครงเรื่องไว้คร่าว ๆว่าจะเปิดเรื่องอย่างไร ตอนกลางของเรื่องจะเขียนอย่างไร ตอนปิดเรื่องจะปิดอย่างไร ต้องกำหนดจุดสุดยอดของเรื่อง การคลี่คลายปัญหาเพื่อนำไปสู่การจบเรื่องให้ดี

1.4 เขียนโครงเรื่องย่อ ๆ ลงกระดาษ ทบทวนดูว่าลงตัวหรือไม่

1.5 กำหนดวิธีการเปิดเรื่อง ดำเนินเรื่องและการจบเรื่องอย่างละเอียด ทบทวนดูจนกว่าจะพอใจ

1.6 สร้างตัวละครให้ชัดเจนว่าแต่ละตัวมีบุคลิกภาพอย่างไร อายุเท่าไร รูปร่างนิสัยใจคออย่างไร เป็นต้น

1.7 กำหนดฉากในเรื่องให้ชัดเจนว่าจะใช้สถานที่ใด เรื่องราวเกิดขึ้นสมัยไหน

1.8 ทบทวนโครงเรื่องให้ถูกใจแล้วลองนำไปเล่าให้เด็กฟัง เพื่อทดสอบดูว่าเด็กสนุกกับการฟังหรือไม่

1.9 ทบทวนว่าแนวคิดของเรื่อง พรรณณะ หรือคุณธรรม กำหนดไว้ครบถ้วนชัดเจนหรือไม่ แทรกไว้อย่างแนบเนียนหรือไม่ แล้วปรับปรุงให้สมบูรณ์

1.10 ตำรวจโครงเรื่องว่าดีหรือไม่ ตัวละครเอกดำเนินเรื่องราวรื่นหรือไม่ เนื้อเรื่องมีเอกภาพมีเหตุผลหรือไม่

1.11 กำหนดความยาวของเรื่องว่าจะใช้จำนวนกี่หน้า

ขั้นที่ 2 การลงมือเขียน

2.1 ลงมือเขียนตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้โดยละเอียด แล้วตั้งชื่อเรื่อง

2.2 ทบทวนว่าชื่อเรื่องเหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือไม่ น่าสนใจหรือไม่ การดำเนินเรื่องสัมพันธ์ต่อเนื่องกันหรือไม่ แนวคิดของเรื่องชัดเจนหรือไม่ ดึงคนอ่านได้หรือไม่ ปัญหาของตัวละครได้รับการแก้ไขอย่างสมเหตุสมผลหรือไม่ สนุกเร้าใจหรือไม่ จำนวนภาษาที่ตัวละครใช้เหมาะกับวัยและสถานะของตัวละครหรือไม่ บทสนทนา เหตุการณ์ มากเกินความจำเป็นหรือไม่ เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องหรือไม่ ต้องทบทวนให้ดีและปรับปรุงแก้ไข

2.3 เมื่อเขียนเสร็จให้เก็บไว้ระยะหนึ่งแล้วนำมาอ่านดูใหม่เพื่อหาข้อบกพร่อง แก้ไขจนพอใจแล้วนำไปให้เด็ก ๆ อ่านดูว่าเด็กเข้าใจหรือไม่ ชอบหรือไม่ เข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อหรือไม่ ปรับปรุงจนพอใจอีกครั้ง

ขั้นที่ 3 การเขียนต้นฉบับ

3.1 ทบทวนเรื่องที่เขียนอีกครั้งหนึ่งเพื่อดูสำนวนภาษาและความเป็นเอกภาพของเรื่อง

3.2 เขียนหรือพิมพ์ต้นฉบับ

3.3 ถ้าต้นฉบับเป็นหนังสือการ์ตูน ต้องจัดทำเป็นบทสคริปต์ละคร มีคำพูดได้ตอบและคำบรรยายเรื่อง จัดภาพคร่าว ๆ ให้เหมาะสมกับคำบรรยายและบทสนทนา

3.4 ถ้าต้นฉบับเป็นหนังสือภาพของเด็กก่อนวัยเรียนหรือหนังสือสำหรับเด็กระดับประถมศึกษา ซึ่งมีภาพประกอบทุกหน้าควรจัดทำต้นฉบับจำลอง กำหนดเนื้อเรื่อง เลขหน้าและภาพอย่างหยาบ ๆ ลงในหน้ากระดาษให้ได้สัดส่วน หรือหากวาดภาพไม่ได้ให้เขียนเนื้อเรื่องแล้วเว้นที่สำหรับวาดภาพไว้สำหรับผู้วาดภาพประกอบ

3.5 อ่านบททวนต้นฉบับเป็นครั้งสุดท้ายเพื่อความถูกต้องเรียบร้อย โดยเฉพาะตัวสะกดวรรคตอน

3.6 จัดส่งต้นฉบับให้แก่บรรณาธิการเพื่อจัดทำภาพประกอบ

จากขั้นตอนของการสร้างหนังสือเล่มใหญ่ สรุปได้ว่า ขั้นตอนในการสร้างหนังสือเล่มใหญ่ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเตรียมการเขียน ขั้นที่ 2 การลงมือเขียน และขั้นที่ 3 การเขียนต้นฉบับ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ขั้นตอนดังกล่าวสร้างหนังสือเล่มใหญ่เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนของเขา

การจัดกิจกรรมหนังสือเล่มใหญ่

การจัดกิจกรรมการทำหนังสือเล่มใหญ่ (Big Book) หมายถึง การจัดสภาพการณ์ให้เด็กเรียนรู้การสื่อสารซึ่งกันและกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์และมีความหมายด้วยการสร้างหนังสือเล่มใหญ่ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้การอ่านจากผลงานการเขียน เรียนรู้การเขียนจากการอ่าน เรียนรู้ภาษาจากวรรณกรรมและการเลียนแบบ กระตุ้นให้เด็กแสดงการสื่อสารผ่านกระบวนการคิดตลอดเวลา และใช้ภาษาจากแรงจูงใจภายในไม่ใช่การบังคับ ส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีกระบวนการจัดกิจกรรม 4 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 กำหนดเนื้อเรื่องนิทาน ขั้นที่ 2 สืบหาความหมายของคำ ขั้นที่ 3 สร้างหนังสือเล่มใหญ่ ขั้นที่ 4 ใช้หนังสือเป็นแหล่งข้อมูล ซึ่งมีหลักในการจัดกิจกรรมหนังสือเล่มใหญ่ (อัญชลี ไสยวรรณ, 2553:46) ดังนี้

1. เรียนอ่านและเขียนด้วยกันอย่างมีวัตถุประสงค์ การอ่านและการเขียนควรจะเรียนพร้อมกันเพราะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องซึ่ง เด็กจะนำสิ่งที่ได้ในการอ่านมาใช้ในการเขียน
2. ฟังและทำความเข้าใจเนื้อเรื่องทั้งหมดก่อนและจึงมาทำความเข้าใจส่วนย่อย ๆ เช่น ตัวอักษร หรือสัญลักษณ์
3. เลือกเนื้อเรื่องที่เร้าความสนใจของเด็ก หรือให้เด็กสร้างเนื้อเรื่องขึ้นใหม่ตามความสนใจ พยายามให้เด็กเรียนรู้จากแรงจูงใจภายใน (เรียนรู้ด้วยตนเอง) ในห้องเรียนควรมี หนังสือวรรณกรรมเด็กเป็นจำนวนมากเพียงพอ
4. เด็กได้เรียนรู้ภาษาอย่างอิสระซึ่งจะทำให้เด็กเรียนรู้ได้เร็วและสามารถประเมินการเรียนรู้ของตนเองได้
5. เปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์ทางภาษาหลากหลายโดยมีครูควรให้คำแนะนำช่วยเหลือ ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู
6. ให้เรียนอ่านและเขียนไปพร้อมๆกันจะทำให้เกิดความแม่นยำในเนื้อหา

7. สร้างบรรยากาศให้เด็กคุ้นกับหนังสือเพื่อซึมซับเรื่องราวในหนังสือ ให้เด็กพูด อ่าน เขียนและวาดภาพ เล่นบทบาทสมมติ จัดพื้นที่ อุปกรณ์เพื่อสนับสนุนให้เด็กทำกิจกรรมสื่อสารภาษาในลักษณะเป็นองค์รวมโดยใช้ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนร่วมกัน

8. จัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง ครูศึกษาความสนใจความสามารถ และสอนเด็กตามระดับความสามารถที่แตกต่างกัน ครูเตรียมและวางแผนการสร้างหนังสือตามความสนใจของเด็ก เด็กมีโอกาสใช้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติและอย่างมีความสุข

9. ส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจ กล้าเสี่ยงที่จะพูด เขียน โดยไม่กลัวผิด

10. ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการพูด ฟัง อ่านและเขียน

ทั้งนี้การจัดกิจกรรมโดยใช้หนังสือเล่มใหญ่จัดเป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมทักษะด้านต่างๆ กับให้ผู้เรียน (อัญชลี ไสยวรรณ, 2553:48) ซึ่งมีประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน
2. มีความเชื่อมั่นในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน
3. เรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีความหมาย
4. ทำให้เด็กได้คุ้นเคยกับตัวหนังสือ
5. เด็กที่ไม่มีประสบการณ์มาก่อนสามารถอ่านเรื่องและเข้าใจความหมายได้ง่าย
6. เด็กได้รับประสบการณ์ในการแก้ปัญหาระหว่างทำกิจกรรม
7. ส่งเสริมการคิดจินตนาการและทบทวนความจำ
8. เรียนรู้ด้วยความสนใจอย่างมีความสุข
9. ส่งเสริมความสามารถทางพหุปัญญาประกอบด้วย ภาษา มิติสัมพันธ์ ความเข้าใจระหว่างบุคคล ความเข้าใจตนเองและธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากหลักการจัดกิจกรรมหนังสือเล่มใหญ่นั้น สรุปได้ว่า มีกระบวนการจัดกิจกรรม 4 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 กำหนดเนื้อเรื่องนิทาน ขั้นที่ 2 สืบหาความหมายของคำ ขั้นที่ 3 สร้างหนังสือเล่มใหญ่ ขั้นที่ 4 ใช้หนังสือเป็นแหล่งข้อมูล นอกจากนี้หนังสือเล่มใหญ่มีประโยชน์ที่มุ่งเน้นเพื่อพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาทั้งในด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ทฤษฎี หลักการ แนวคิดพื้นฐานของกาเย (Gagne Instructional Model) ได้กล่าวถึงทฤษฎี หลักการ แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการสอนนี้ว่า ได้พัฒนาทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้ (Condition of Learning) ซึ่งมี 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีการจัดการเรียนการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเยจะประกอบด้วยการเรียนรู้ 8 ประการ (Gagne, อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2545:28) ดังนี้

1. การจูงใจ (Motivation Phase) การคาดหวังของผู้เรียนเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้
2. การรับรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Apprehending Phase) ผู้เรียนจะรับรู้สิ่งที่สอดคล้องกับความตั้งใจ
3. การปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้ไว้เป็นความจำ (Acquisition Phase) เพื่อให้เกิดความจำระยะสั้นและระยะยาว
4. ความสามารถในการจำ (Retention Phase)
5. ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว (Recall Phase)
6. การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว (Generalization Phase)
7. การแสดงออกพฤติกรรมที่เรียนรู้ (Performance Phase)
8. การแสดงผลการเรียนรู้กลับไปยังผู้เรียน (Feedback Phase) ผู้เรียนได้รับทราบผลเร็วจะทำให้มีผลดีและประสิทธิภาพสูง

สำหรับทฤษฎีการจัดการเรียนการสอน กาเยยังได้อธิบายว่าปรากฏการณ์การเรียนรู้มีองค์ประกอบ 3 ส่วน (Gagne, 1979 อ้างใน ทิศนา แจมมณี, 2545:29) คือ

1. หลักการและแนวคิด
 - 1.1 ผลการเรียนรู้หรือความสามารถด้านต่างๆ ของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่ 5 ประเภท คือ
 - 1.1.1 ทักษะทางปัญญา (Intellectual skill) ซึ่งประกอบด้วยการจำแนกแยกแยะการสร้างความคิดรวบยอดการสร้างกฎ การสร้างกระบวนการหรือกฎขั้นสูง
 - 1.1.2 กลวิธีในการเรียนรู้ (Cognitive strategy)
 - 1.1.3 ภาษาหรือคำพูด (Verbal information)
 - 1.1.4 ทักษะการเคลื่อนไหว (Motor skills)
 - 1.1.5 และเจตคติ (Attitude)
 - 1.2 กระบวนการเรียนรู้และจดจำของมนุษย์ มนุษย์มีกระบวนการจัดกระทำข้อมูลในสมอง ซึ่งมนุษย์จะอาศัยข้อมูลที่สะสมไว้มานำมาพิจารณาเลือกจัดกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งและในขณะที่

กระบวนการจัดการทำข้อมูลภายในสมองกำลังเกิดขึ้น เหตุการณ์ภายนอกร่างกายมนุษย์มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมหรือการยับยั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน กายจึงได้เสนอแนะว่า ควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภท ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในสมอง โดยการจัดสภาพภายนอกให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ภายในของผู้เรียน

2. วัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้อย่างดี รวดเร็ว และสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นาน

3. กระบวนการเรียนการสอน กายได้นำเอาแนวความคิดมาใช้ในการเรียนการสอนโดยยึดหลักการนำเสนอเนื้อหาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ หลักการสอน 9 ประการ ได้แก่ 1) เร่งเร้าความสนใจ (Gain Attention) 2) บอกวัตถุประสงค์ (Specify Objective) 3) ทบทวนความรู้เดิม (Activate Prior Knowledge) 4) นำเสนอเนื้อหาใหม่ (Present New Information) 5) ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ (Guide Learning) 6) กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน (Elicit Response) 7) ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Provide Feedback) 8) ทดสอบความรู้ใหม่ (Assess Performance) และ 9) สรุปและนำไปใช้ (Review and Transfer) รายละเอียดแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

3.1 เร่งเร้าความสนใจ (Gain Attention) กระตุ้นหรือเร้าให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกกับบทเรียนและเนื้อหาที่จะเรียนการเร้าความสนใจผู้เรียนนี้อาจทำได้โดย การจัดสภาพแวดล้อมให้ดึงดูดความสนใจ เช่นการใช้ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว และ/หรือการใช้เสียงประกอบบทเรียนในส่วนบทนำ

3.2 บอกวัตถุประสงค์ (Specify Objective) การบอกให้ผู้เรียนทราบถึงจุดประสงค์ของบทเรียนนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการเรียนการสอนบนเว็บที่ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนของตนเองได้โดย การเลือกศึกษาเนื้อหาที่ต้องการศึกษาได้เอง ดังนั้นการที่ผู้เรียนได้ทราบถึงจุดประสงค์ของบทเรียนล่วงหน้าทำให้ผู้เรียนสามารถมุ่งความสนใจไปที่เนื้อหาบทเรียนที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังสามารถเลือกศึกษาเนื้อหาเฉพาะที่ตนยังขาดความเข้าใจที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตรงตามจุดประสงค์ของบทเรียนที่ได้กำหนดไว้

3.3 ทบทวนความรู้เดิม (Activate Prior Knowledge) การทบทวนความรู้เดิมช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาใหม่ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น รูปแบบการทบทวนความรู้เดิมในบทเรียนบนเว็บทำได้หลายวิธีเช่นกิจกรรมการถาม-ตอบคำถาม หรือการแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนอภิปรายหรือสรุปเนื้อหาที่ได้เคยเรียนมาแล้ว เป็นต้น

3.4 นำเสนอเนื้อหาใหม่ (Present New Information) การนำเสนอบทเรียนบนเว็บสามารถทำได้หลายรูปแบบด้วยกันคือการนำเสนอด้วยข้อความ รูปภาพ เสียง หรือ แม้กระทั่ง

วิทัศน์ อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญที่ผู้สอนควรให้ความสำคัญก็คือผู้เรียน ผู้สอนควรพิจารณาลักษณะของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้การนำเสนอบทเรียนเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด

3.5 ชี้นำแนวทางการเรียนรู้ (Guide Learning) การชี้นำแนวทางการเรียนรู้หมายถึงการชี้นำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนใหม่ผสมผสานกับความรู้เก่าที่เคยได้เรียนไปแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่รวดเร็วและมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น

3.6 กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน (Elicit Response) นักการศึกษาต่างทราบดีว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนโดยตรง ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนบนเว็บจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งอาจทำได้โดยการจัดกิจกรรมการสนทนาออนไลน์รูปแบบ Synchronous หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านเว็บบอร์ดในรูปแบบ Asynchronous เป็นต้น

3.7 ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Provide Feedback) ลักษณะเด่นประการหนึ่งของการเรียนการสอนบนเว็บก็คือการที่ผู้สอนสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้เรียนได้โดยตรงอย่างใกล้ชิด เนื่องจากบทบาทของผู้สอนนั้นเปลี่ยนจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แต่เพียงผู้เดียวมาเป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยกำกับการเรียนของผู้เรียนรายบุคคล และด้วยความสามารถของอินเทอร์เน็ตที่ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถติดต่อกันได้ตลอดเวลา ทำให้ผู้สอนสามารถติดตามก้าวหน้าและสามารถให้ผลย้อนกลับแก่ผู้เรียนแต่ละคนได้ด้วยความสะดวก

3.8 ทดสอบความรู้ใหม่ (Assess Performance) การทดสอบความรู้ความสามารถผู้เรียนเป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่ง เพราะทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนได้ทราบถึงระดับความรู้ความเข้าใจที่ผู้เรียนมีต่อเนื้อหาในบทเรียนนั้นๆ การทดสอบความรู้ในบทเรียนบนเว็บสามารถทำได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นข้อสอบแบบปรนัยหรืออัตนัย การจัดทำกิจกรรมการอภิปรายกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อย เป็นต้น ซึ่งการทดสอบนี้ผู้เรียนสามารถทำการทดสอบบนเว็บผ่านระบบเครือข่ายได้

3.9 สรุปและนำไปใช้ (Review and Transfer) การสรุปและนำไปใช้ จัดว่าเป็นส่วนสำคัญในขั้นตอนสุดท้ายที่บทเรียนจะต้องสรุปมโนคติของเนื้อหาเฉพาะประเด็นสำคัญๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทบทวนความรู้ของตนเองหลังจากศึกษาเนื้อหาผ่านมาแล้ว ในขณะที่เวียนกับบทเรียนต้องชี้แนะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องหรือให้ข้อมูลอ้างอิงเพิ่มเติมเพื่อแนะแนวทางให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อในบทเรียนถัดไปหรือนำไปประยุกต์ใช้กับงานอื่นต่อไป

นอกจากนี้ กาย์และคณะ (Gagne and others, อ้างถึงใน พรณิ ช.เจนจิต, 2545) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การเรียนรู้ของแต่ละบุคคลจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นจะขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ

1. สภาพการเรียนรู้ (Conditions of Learning) เป็นความพร้อมภายในตัวผู้เรียน (Internal Conditions) ด้านความสามารถที่มีอยู่ก่อนเรียน (พฤติกรรมเบื้องต้น) และสภาพภายนอก (External Conditions) ที่จัดให้แก่ผู้เรียน

2. เหตุการณ์ในการเรียนรู้ (Events of Learning) หมายถึงกระบวนการต่างๆ เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้ เมื่อสิ่งเร้าจากสภาพแวดล้อมมากระตุ้น หน่วยรับประสาทสัมผัสจะรับสิ่งเร้าส่งไปทำการบันทึกความรู้สึกและจะได้รับการกลั่นกรองจากกระบวนการความตั้งใจและการเลือกการรับรู้ เลือกเฉพาะข้อมูลที่ต้องการและจะส่งต่อไปยังหน่วยความจำระยะสั้นโดยอาศัยสื่อ (ภาพและ/หรือเสียง) และบางส่วนถูกส่งไปยังหน่วยความจำระยะยาวและนำมาใช้งานได้ด้วยกระบวนการเสาะหาผลจากกระบวนการนี้ทำให้มีการปฏิบัติก็จะเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นการเรียนรู้จะขึ้นอยู่กับกระบวนการควบคุมที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์การคิด

สุมน อมรวิวัฒน์ (2533:168-170) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนี้ขึ้นมาจากแนวคิดที่ว่า การศึกษาที่แท้ควนสัมพันธ์สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต ซึ่งต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ซึ่งมีทั้งทุกข์ สุข ความสมหวังและความผิดหวังต่างๆ การศึกษาที่แท้ควรช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ เหล่านั้น และสามารถเอาชนะปัญหาเหล่านั้นได้โดย

1. การเผชิญ ได้แก่การเรียนรู้ที่จะเข้าใจภาวะที่ต้องเผชิญ
2. การผจญ คือ การเรียนรู้วิธีการต่อสู้กับปัญหาอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและมีหลักการ
3. การผสมผสาน ได้แก่การเรียนรู้ที่จะผสมผสานวิธีการต่างๆ เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาให้สำเร็จ
4. การเผด็จ คือ การลงมือแก้ปัญหาให้หมดไป โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาสืบเนื่องต่อไปอีก

สุมน อมรวิวัฒน์ ได้นำแนวคิดดังกล่าวผสมผสานกับหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ และจัดเป็นกระบวนการเรียนการสอนขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและทักษะกระบวนการต่างๆ จำนวนมาก อาทิ กระบวนการคิด (โยนิโสมนสิการ) กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการประเมินค่าและตัดสินใจ และกระบวนการสื่อสาร ฯลฯ รวมทั้งพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในการแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต

ทั้งนี้กระบวนการดำเนินการของรูปแบบการสอนดังกล่าว(สุมน อมรวิวัฒน์,2542:55-146) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ขั้นนำ การสร้างศรัทธา

1.1 ผู้สอนจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาของบทเรียน และเร้าใจให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของบทเรียน

1.2 ผู้สอนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน แสดงความรักความเมตตาความจริงใจต่อผู้เรียน

2. ขั้นสอน

2.1 ผู้สอนหรือผู้เรียนนำเสนอสถานการณ์ปัญหาหรือกรณีตัวอย่าง มาฝึกทักษะการคิดและการปฏิบัติในกระบวนการเผชิญสถานการณ์

2.2 ผู้เรียนฝึกทักษะการแสวงหาและรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการต่าง ๆ โดยฝึกหัดการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารกับแหล่งอ้างอิงหลายๆ แหล่ง และตรวจสอบลักษณะของข้อมูลข่าวสารว่าเป็นข้อมูลข่าวสารที่ง่ายหรือยาก ชรรมาหรือซับซ้อน แคบหรือกว้าง คลุมเครือหรือชัดเจน มีความจริงหรือความเท็จมากกว่า มุ่งค้ประกอบเดียวหรือหลายองค์ประกอบ มีระบบหรือยุ่งเหยิงสับสน มีลักษณะเป็นนามธรรมหรือรูปธรรม มีแหล่งอ้างอิงหรือเลื่อนลอย มีเจตนาดีหรือร้าย และเป็นสิ่งที่ควรรู้หรือไม่ควรรู้

2.3 ผู้เรียนฝึกสรุปประเด็นสำคัญ ฝึกหาประเมินค่า เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาว่าทางใดดีที่สุด โดยใช้วิธีคิดหลายๆ วิธี (โยนิโสมนสิการ) ได้แก่ การคิดสืบสาวเหตุปัจจัย การคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ การคิดแบบสามัญลักษณ์ คือการคิดแบบแก้ปัญหา คิดแบบบรรลธรรมสัมพันธ์ คือ คิดให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างหลักการและความมุ่งหมาย คิดแบบคุณโทษทางออก คิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม คิดแบบใช้อุบายปลูกเร้าคุณธรรมและคิดแบบเป็นอยู่ในปัจจุบัน

2.4 ผู้เรียนฝึกทักษะการเลือกและตัดสินใจโดยการฝึกการประเมินค่าตามเกณฑ์ที่ถูกต้อง ดีงาม เหมาะสม ฝึกการวิเคราะห์ผลดี ผลเสียที่จะเกิดจากทางเลือกต่าง และฝึกการใช้หลักการ ประสพการณ์และการทำนาย มาใช้ในการเลือกหาทางเลือกที่ดีที่สุด

2.5 ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามทางเลือกที่ได้เลือกไว้ ผู้สอนให้คำปรึกษาแนะนำฉันักยาลมิตร์ โดยปฏิบัติให้เหมาะสมตามหลักสัปปุริสธรรม 7

3. ขั้นสรุป

3.1 ผู้เรียนแสดงออกโดยวิธีการต่างๆ เช่น การพูด เขียน แสดง หรือกระทำในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความสามารถและวัย

3.2 ผู้เรียนและผู้สอนสรุปบทเรียน

3.3 ผู้สอนวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

แครทไวล บลูม และมาเซีย (Boom and Masia, 1956 : abstract) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านความรู้ (cognitive domain) ด้านเจตคติหรือความรู้สึก (affective domain) และด้านทักษะ (psychomotor domain) ซึ่งในด้านเจตคติหรือความรู้สึกนั้น บลูมได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ไว้ 5 ขั้น ประกอบด้วย

1. ขั้นการรับรู้ (receiving or attending) ซึ่งก็หมายถึงการที่ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังในตัวผู้เรียน
2. ขั้นการตอบสนอง (responding) ได้แก่ การที่ผู้เรียนได้รับรู้และเกิดความสนใจในค่านิยมนั้น แล้วมีโอกาสได้ตอบสนองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง
3. ขั้นการเห็นคุณค่า (valuing) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ประสบการณ์เกี่ยวกับค่านิยมนั้น แล้วเกิดคุณค่าของค่านิยมนั้น ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น
4. ขั้นการจัดระบบ (organization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนรับค่านิยมที่ตนเห็นคุณค่านั้นเข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตน
5. ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (characterization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติตนตามค่านิยมที่ตนได้รับมาอย่างสม่ำเสมอและทำจนกระทั่งเป็นนิสัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรวัฒน์ รัชมี (2540) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาในชุมชนพื้นที่สูง มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษา การใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาในชุมชนพื้นที่สูง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา 10 คน และครูผู้สอน 60 คน ในโรงเรียนโครงการทดลองการใช้แผนพัฒนาการศึกษาในชุมชนพื้นที่สูง ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สื่อการสอนที่กำหนดไว้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและตรงกับจุดมุ่งหมายของเนื้อเรื่องในระดับมาก ส่วนแหล่งที่มาของสื่อการสอนมาจากสถานที่ที่เป็นจริงในห้องเรียนหรือบริเวณโรงเรียน และของส่วนตัวมาก ส่วนสื่อการสอนที่ใช้ทดแทนสื่อการสอนที่ไม่มี ได้แก่ 1) รูปภาพ 2) ของจริง 3) การบรรยาย 4) บทบาทสมมุติ 5) การสาธิต 6) การอภิปราย 7) การปฏิบัติจริง และ 8) สิ่งที่มีรูปทรงหรือรูปร่างคล้ายกัน ส่วนปัญหาในการใช้สื่อการสอน คือ 1) ขาดแคลนงบประมาณ 2) ได้รับการสนับสนุนสื่อการสอนจากหน่วยงานอื่นน้อย 3) สื่อการสอนที่ดูน่าสนใจใหม่ๆ ไม่มี บางชนิดไม่ทน 4) ครูผู้สอนไม่มีความรู้ ความชำนาญและไม่นิยมใช้สื่อการสอน 5) ขาดสถานที่ในการจัดเก็บรักษาสื่อการสอน 6)

อาคารและห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้สื่อการสอน และ 7) การนำสื่อการสอนจากแหล่งอื่นมาใช้ในโรงเรียนไม่สะดวก

ประกายแก้ว จันทรัตน์ (2550) วิจัยเรื่องการสร้างหนังสือเสริมการอ่านเรื่อง บ้านโป่งแยง ใน:บ้านเรา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจในการอ่านหนังสือเสริมการอ่านเรื่อง บ้านโป่งแยงในบ้านเรา และความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือที่สร้างขึ้น ผลการศึกษาพบว่า 1) ได้หนังสือเสริมการอ่านเรื่อง บ้านโป่งแยงใน:บ้านเรา จำนวน 4 เรื่องคือ เรื่องท่องเที่ยวไปในเมรัม เรื่องพิพิภรณ์ที่พระตำหนักคาราภิรมณ์ เรื่องอาชีวะดี ๆ ที่โป่งแยงใน และเรื่องจากอดีตสู่ปัจจุบันของบ้านโป่งแยงใน 2)นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจจากการอ่านหนังสือเสริมการอ่านโดยเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนร้อยละ 65 คือนักเรียนมีคะแนนความรู้ความเข้าใจสูงกว่าร้อยละ 65 ทุกเรื่อง ได้แก่ เรื่องท่องเที่ยวไปในเมรัม มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 69.27 เรื่องพิพิภรณ์ที่พระตำหนักคาราภิรมณ์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70.83 เรื่องอาชีวะดี ๆ ที่โป่งแยงใน มีคะแนนร้อยละ 69.58 และเรื่องจากอดีตสู่ปัจจุบันของบ้านโป่งแยงใน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 72.50 3) นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประกอบของหนังสือเสริมการอ่านในระดับมากที่สุด คือ ปกหนังสือสวยและชื่อเรื่องน่าสนใจ

สุกิต มูลเมือง (2550) ศึกษาเรื่อง การสร้างหนังสือเล่มใหญ่เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคำ : กรณีศึกษานักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสวนดอก อำเภอเมืองเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหนังสือเล่มใหญ่สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้และเพื่อศึกษาความสามารถในการอ่านคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการใช้หนังสือเล่มใหญ่ กรณีศึกษาเป็นนักเรียนเพศหญิง อายุ 10 ปี ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสวนดอก อำเภอเมืองเชียงใหม่ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้ศึกษาได้สร้างหนังสือเล่มใหญ่ที่นักเรียนชอบ จำนวน 1 เล่ม พร้อมแผนการสอน 2) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้หนังสือเล่มใหญ่ มีความสามารถในการอ่านคำอยู่ในระดับดี และ 3) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้สามารถอ่านคำหลังจากการใช้หนังสือเล่มใหญ่สูงกว่าก่อนใช้หนังสือเล่มใหญ่ร้อยละ 72.50

พิไลพร ศรประสิทธิ์ (2551) ได้สร้างแผนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านและคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หนังสือชื่อ ทองแดง และเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางทักษะการอ่านและคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550

โรงเรียนช่อฟ้าซินเชิงวาณิชบำรุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 43 คน โดยเลือกเฉพาะเจาะจง ผลการศึกษาพบว่า 1) ได้แผนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านและคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หนังสือชื่อ ทองแดง จำนวน 11 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 11 ชั่วโมง ซึ่งแผนการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นสามารถพัฒนาทักษะการอ่านและคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางทักษะการอ่านและคิดวิเคราะห์ของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 89.34 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 65.00 และนักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์

วริษฐา อภิญา (2551) ศึกษาเรื่อง พัฒนาการด้านการอ่านของนักเรียนที่เรียนช้าโดยใช้หนังสือเล่มใหญ่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหนังสือเล่มใหญ่ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้สุขศึกษาสำหรับนักเรียนที่เรียนช้าและเพื่อศึกษาพัฒนาการในการอ่านโดยใช้หนังสือเล่มใหญ่สำหรับนักเรียนที่เรียนช้า กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนที่เรียนช้าในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า 1) หนังสือเล่มใหญ่ที่มีภาพประกอบในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา จำนวน 3 เล่ม ประกอบด้วยเรื่องที่ 1 ร่างกายของฉัน เรื่องที่ 2 นกกินไม่อาบน้ำ เรื่องที่ 3 อู้งอ้งไม่กินผัก 2) นักเรียนที่เรียนช้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพศชาย จำนวน 3 คน โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ หลังจากใช้หนังสือเล่มใหญ่เพื่อพัฒนาการอ่านคำของนักเรียนแล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมในการอ่านอยู่ในระดับคุณภาพดี จากแบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ และ 3) นักเรียนที่เรียนช้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีพัฒนาการในด้านการอ่านคำหลังจากใช้หนังสือเล่มใหญ่สูงกว่าก่อนการใช้หนังสือเล่มใหญ่โดยคนที่ 1 สูงขึ้นร้อยละ 49.44 คนที่ 2 สูงขึ้นร้อยละ 73.89 คนที่ 3 สูงขึ้นร้อยละ 32.78 และอยู่ในระดับดี

สุจิรา จิรจรัสตระกูล (2552) ศึกษาเรื่อง การสร้างหนังสือการ์ตูนเพื่อส่งเสริมการอ่านและเขียนคำยากสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและใช้หนังสือการ์ตูนเพื่อส่งเสริมการอ่านและเขียนคำยากสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและเขียนคำยากก่อนเรียนและหลังการเรียนคำยากของนักเรียน หลังใช้หนังสือการ์ตูน โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนเทศบาล 1 (ทุ่งฟ้าบดราษฎร์บำรุง) สังกัดเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 18 คน ผลการศึกษาพบว่า หนังสือการ์ตูนเพื่อส่งเสริมการอ่านและเขียนคำยากทั้ง 5 เล่ม สามารถส่งเสริมทักษะการอ่านและเขียนคำยากได้ โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและเขียนคำยากของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนมีผลต่างกันเท่ากับร้อยละ 41.73 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ความก้าวหน้าที่กำหนดไว้ร้อยละ 25

เรณูกานต์ พงศ์พิสุทธิกุล (2552) ดำเนินการศึกษาเรื่องการสร้างหนังสือนิทานพื้นบ้าน เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านปางตอง อำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ที่มีต่อหนังสือนิทานพื้นบ้าน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างและประเมินคุณค่าหนังสือนิทานพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมทักษะ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 รวมถึงเพื่อสอบถามความคิดเห็นครูนักเรียนที่มีต่อหนังสือนิทานพื้นบ้าน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ 1) ได้หนังสือนิทานพื้นบ้านเสริมทักษะการอ่าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 2 เรื่องลักษณะของหนังสือเป็นการบรรยายแบบร้อยแก้ว มีภาพประกอบ ขนาด 17×25 เซนติเมตร มีภาพปกสวยงาม สอดคล้องกับชื่อเรื่อง มีองค์ประกอบของหนังสือ คือ ปกหน้า ปกหลัง คำนำ เนื้อเรื่อง กิจกรรมและปกหลัง 2) ผลการประเมินคุณค่าหนังสือนิทานพื้นบ้าน เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าในด้านรูปเล่ม ภาษา เนื้อหา ภาพประกอบ คุณค่า และประโยชน์ที่ได้รับจากหนังสือนิทานพื้นบ้านทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก 3) ผลการสอบถามความคิดเห็นครูผู้สอนภาษาไทย ที่มีต่อหนังสือนิทานพื้นบ้านพบว่าในด้านรูปเล่ม ภาษา เนื้อหา ภาพประกอบ คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับของหนังสือนิทานพื้นบ้านทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก 4) ผลการสอบถามความคิดเห็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีต่อหนังสือนิทานพื้นบ้าน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

วุฒิพงษ์ คำเนตร (2552) ดำเนินการศึกษากิจการตามแนวคิดการสร้างความรู้ นิยมเพื่อส่งเสริมทักษะและนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 ที่เรียนในรายวิชาภาษาไทย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนรังสิวทยา อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 54 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการสร้างความรู้ นิยมที่มีต่อทักษะและนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนมีทักษะการอ่าน ความเข้าใจในการอ่าน และนิสัยรักการอ่านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมการอ่าน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะและนิสัยรักการอ่านทั้ง 7 ครั้งอยู่ในระดับที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนได้ให้ความเห็นด้วยกับกิจกรรมการอ่านในระดับที่ดีมาก จึงสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมตามแนวคิดการสร้างความรู้ นิยมสามารถสร้างเสริมทักษะ การอ่านและนิสัยรักการอ่านให้สูงขึ้นได้

รัตนาวลี ทราบมูล (2553) ดำเนินการศึกษา ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ความรู้คำศัพท์และความตระหนักรู้ด้านจริยธรรมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนกาวิละวิทยาลย์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน(อ 21101)จำนวน 38 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ความรู้ คำศัพท์และความตระหนักรู้ด้านจริยธรรมของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยใช้นิทาน

ผลการวิจัยพบว่า 1)ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังการเรียนโดยใช้นิทานสูงขึ้นและอยู่ในระดับพอใช้ 2)ความรู้คำศัพท์ของนักเรียนหลังการเรียนโดยใช้นิทานสูงขึ้น และอยู่ในระดับดี 3)ความตระหนักรู้ด้านจริยธรรมของนักเรียนหลังการเรียน โดยใช้นิทานสูงขึ้นและอยู่ในระดับดีมาก

ภกกรณ์ เกิดผล (2553) ดำเนินการศึกษากิจการเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างและใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการรักการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา และผลการใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาศึกษา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนที่เป็นสมาชิกชุมนุมยอดรักนักอ่านชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 คน ผลการศึกษาพบว่า 1)ได้แผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 8 แผน ใช้เวลาทั้งหมด 16 ชั่วโมง ซึ่งสามารถส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนได้ 2)คะแนนพฤติกรรมการอ่านโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 81.10 และมีพฤติกรรมการอ่านอยู่ในระดับดีมาก

สุภาภรณ์ สิงห์คำ (2553) ดำเนินการศึกษากิจการพัฒนาศักยภาพการอ่านการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชาวไทยภูเขา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้สื่อประสม กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนหลวงพัฒนาบ้านขุนวาง อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 29 คน โดยมีวัตถุประสงค์สร้างและใช้แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับชาวไทยภูเขาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้สื่อประสม และเพื่อศึกษาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชาวไทยภูเขาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้สื่อประสม ผลการศึกษาพบว่า 1)ได้แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านและเขียนภาษาไทยโดยใช้สื่อประสมจำนวน 12 แผน รวมเวลาทั้งสิ้น 21 ชั่วโมง ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นสามารถพัฒนาศักยภาพการเขียนภาษาไทยของนักเรียน 2)คะแนนทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 65.00 โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 72.73

พงษ์ บุญชูสร (2554) ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความสามารถด้านการอ่านคำภาษาไทย โดยใช้หนังสือเล่มใหญ่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทุ่งศรีเมืองประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดกาฬสินธุ์ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 6 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแผนการสอนเฉพาะบุคคลการอ่านคำภาษาไทยโดยใช้หนังสือเล่มใหญ่และได้ดัชนีประสิทธิผลของแผนการสอนเฉพาะบุคคลการอ่านคำภาษาไทยโดยใช้หนังสือเล่มใหญ่ของนักเรียน ผลการศึกษา

พบว่า 1) แผนการสอนเฉพาะบุคคลการอ่านคำภาษาไทยโดยใช้หนังสือเล่มใหญ่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 86.67/84.67 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) ดัชนีประสิทธิผลของแผนการสอนเฉพาะบุคคลการอ่านคำภาษาไทยโดยใช้หนังสือเล่มใหญ่ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 0.7013 แสดงว่า แผนการสอนเฉพาะบุคคลการอ่านคำภาษาไทยโดยใช้หนังสือเล่มใหญ่ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนร้อยละ 70.13 3) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้หลังจากเรียน โดยใช้หนังสือเล่มใหญ่ มีความสามารถด้านการอ่านคำภาษาไทยอยู่ในระดับดีมาก และ 4) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่เรียนโดยใช้หนังสือเล่มใหญ่มีความสามารถด้านการอ่านคำภาษาไทยหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อี แวน ซูทเทน เค เดอ กลอปเปอร์ และ อาร์ ดี สโตล (E.van Schooten K. de Gloppe and R.D. Stoel ; 2004:abstract) วิจัยเรื่อง การพัฒนาทัศนคติต่อการอ่านวรรณกรรมและพฤติกรรมการอ่านวรรณกรรมของวัยรุ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทัศนคติต่อการอ่านวรรณกรรมและพฤติกรรมการอ่านของวัยรุ่น ซึ่งเป็นการวิจัยระยะยาว ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาและระดับที่สูงกว่า รูปแบบของทัศนคติที่ใช้เป็นรูปแบบของพฤติกรรมตามแผนที่จะใช้คาดการณ์การพฤติกรรมอ่านประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจ ผลกระทบ ความตั้งใจและความสอดคล้อง ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบและการควบคุมการอ่านกลายเป็นสิ่งที่สำคัญเมื่อนักเรียนโตขึ้น ในขณะที่การคาดการณ์ถึงพฤติกรรมการอ่านและความสอดคล้องมีความสำคัญน้อยลง นอกจากนี้คะแนนเจตคติและพฤติกรรมการอ่านทั้งหมดลดลงตามอายุ แต่จะลดลงในระดับน้อยสำหรับนักเรียนหญิง นักเรียนที่มีพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูง นักเรียนที่มาจากสภาพแวดล้อมของบ้านที่มีความซับซ้อนทางวัฒนธรรม และนักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนในการทำงานของโรงเรียนมาก นักเรียนที่มีผลคะแนนเจตคติและพฤติกรรมการอ่านคำศัพท์น้อยต้องได้รับบทเรียนที่มีคำศัพท์มากขึ้นและบทเรียนด้านการศึกษาวรรณกรรมต่อสัปดาห์มากขึ้น การวิเคราะห์โครงสร้าง ประวัติศาสตร์วรรณกรรมและข้อความส่วนใหญ่จะเป็นประโยชน์สำหรับทัศนคติที่มีต่อการอ่านวรรณกรรมวัยรุ่น

โรฮาที มาจซับ และ ซาฮา อาบู (Rohaty Majzub and Saayah Abu ; 2010: abstract) วิจัยเรื่อง การปฏิบัติในการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านและการอ่านของเด็ก โดยใช้แบบเพียร์ก๊อปในห้องเรียนของเด็กก่อนวัยเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติของการใช้หนังสือและการอ่านให้กับเด็กก่อนวัยเรียนที่เป็นไปตามมุมมองของเพื่อนของพวกเขา ด้วยเหตุนี้การศึกษาครั้งนี้จึงอธิบายถึงวิธีการให้เด็กตอบสนองต่อการอ่านหนังสือและวิธีการที่พวกเขาใช้หนังสือ เพื่อสร้างการปรับตัวในชั้นเรียน ดังนั้นหนังสือและการอ่านของเด็กก่อนวัยเรียนคนรอบข้างมีความมีความสำคัญยิ่ง

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเด็กชาวจีน มาเลเซีย อินเดีย จำนวน 16 คนและเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์กรณีศึกษาจากเด็กนักเรียน 6 คน ครู 4 คนและผู้ปกครอง 6 คน ผลการวิจัย พบว่า เด็กสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมและเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาโดยต้องอาศัยการปลูกฝังเด็กทั้งด้านทักษะการอ่าน โดยการอ่านคำเฉพาะและการอ่านที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ และต้องเกิดความเพลิดเพลินกับหนังสือที่อ่าน การวิจัยนี้ช่วยให้นักการศึกษามีความคิดที่จะส่งเสริมการอ่านของเด็ก ครูผู้สอนยังสามารถเรียนรู้ว่าเด็กมีวิธีการอ่านอย่างสร้างสรรค์ มีจินตนาการ มีกิจกรรมที่มีคุณค่าได้อย่างไรในห้องเรียนที่มีโครงสร้างตามสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย

แมกซิมิเลียน โฟส โดเบียส คอร์ดเฟลเลอร์นาค คอร์ดูลา อาร์เทลท์ (Maximilian Pfof Tobias Dörflerand Cordula Artelt ; 2013: abstract) วิจัยเรื่อง พฤติกรรมการอ่านของนักเรียนนอกหลักสูตรและการพัฒนาการอ่านคำศัพท์และจับใจความ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนนอกหลักสูตรในการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ ผู้เข้าร่วมวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 1,226 โรงเรียนมัธยมศึกษาแบบเบร์ก ประเทศเยอรมนี เป็นการวิจัยในระยะยาว ผลการวิจัยพบว่า การอ่านหนังสือแบบดั้งเดิมมีความสำคัญต่อการพัฒนาการอ่านจับใจความและคำศัพท์ ในทางตรงกันข้ามกิจกรรมออนไลน์ เช่น อีเมลล์ หรือการสนทนาความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน นอกจากนี้ นักเรียนสามารถจำแนกพฤติกรรมการอ่านนอกหลักสูตรที่มีความแตกต่างกันได้ 5 ระดับ ทั้งนี้บทบาทของการอ่านสื่อสิ่งพิมพ์แบบดั้งเดิมมีผลต่อการพัฒนาความรู้ของนักเรียน อย่างไรก็ตามก็ไม่สามารถทดแทนได้โดยกิจกรรมการอ่านแบบออนไลน์

จากการศึกษานงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การใช้หนังสือเล่มใหญ่โดยส่วนใหญ่จะช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งหากมุ่งเพื่อส่งเสริมการอ่าน ผู้เรียนจะมีทักษะการอ่านที่ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าหนังสือเล่มใหญ่ช่วยให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดียิ่งขึ้นเช่นกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

